

УДК343.982

В.С. Бондар

кандидат юридичних наук,
доцент, начальник відділу
організації наукової роботи
*(Луганський державний університет
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка,
м. Северодонецьк)*

**НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ
КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ОБЛІКУ ЕКСПЕРТНОЇ
СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ**

Криміналістичний облік Експертної служби МВС України – це система реєстрації, систематизації, зберігання та автоматизованого пошуку криміналістично значущої інформації, яка функціонує з метою використання його для запобігання, виявлення та розслідування кримінальних та інших правопорушень, а також інформаційно-довідкового забезпечення судово-експертної, науково-дослідної та методичної діяльності. В даному обліку зберігається тільки інформація, яка характеризує собою індивідуальну сукупність криміналістично значущих ознак об'єктів обліку, які виявляються та фіксуються з використанням експертних технологій.

Сьогодні під час судово-експертного та техніко-криміналістичного забезпечення розслідування та профілактики злочинів, пов'язаних з незаконним заволодінням транспортними засобами (ст. 289 КК України) використовується криміналістично значуща інформація, яка міститься у таких видах криміналістичного обліку: трасологічний облік; облік слідів, відбитків та відтисків пальців та долонних поверхонь рук; облік грошових знаків та бланків документів; облік генетичних ознак людини; облік

записів голосів та мовлення людини; облік ідентифікаційних позначень транспортних засобів; облік матеріалів, речовин та виробів. Під час проведення аналізу, із урахуванням конкретної слідчої ситуації має бути комплексно оцінена організація техніко-криміналістичного та судово-експертного супроводження досудового розслідування кримінальних проваджень досліджуваної категорії, зокрема:

- повнота та якість проведених на стадії досудового розслідування всіх необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, направлених на виявлення та вилучення інформативних слідів, предметів, речовин, котрі могли сприяти встановленню особи (осіб), які їх вчинили;

- повнота призначення експертних досліджень по всьому комплексу вилучених слідів та інших речових доказів;

- якість проведених експертних досліджень, правильність, достатність підбору обраних, а в подальшому застосованих експертних методик, достовірність та об'єктивність їх результатів;

- правильність та однозначність інтерпретації експертних висновків суб'єктами доказування;

- повнота направлення актуальної криміналістично значущої інформації, виявленої та зафіксованої під час проведення експертних досліджень слідів та речових доказів, на перевірку за відповідними обліками;

- результати проведених перевірок за масивами криміналістичного обліку;

- повнота постановки криміналістично значущих об'єктів на відповідний вид криміналістичного обліку;

- об'єктивність та якість відпрацювання встановлених на стадії досудового розслідування за криміналістичним обліком осіб на їх причетність до вчинення злочину;

встановлення фактів належності слідів, вилучених за кількома кримінальним правопорушенням одній особі; встановлення фактів використання одного й того ж об'єкта, предмета, знаряддя злочину при вчиненні декількох кримінальних правопорушень;

- якість відпрацювання осіб, затримуваних на стадії досудового розслідування за підозрою у вчиненні злочину, вилучених у них знарядь, інструментів, за комплексом обліків шляхом відбору в них дактилокарт, відтисків підшав взуття, фотографій, виконаних за правилами сигналетичної зйомки, знарядь та інструментів, котрі могли бути використані при вчиненні злочину.

Організація та функціонування криміналістичного обліку Експертної служби МВС України регулюється наказом МВС України від 10.09.2009 № 390.

На сьогодні, з огляду на вимоги чинного Кримінального процесуального кодексу України та практики інформаційно-довідкового забезпечення кримінальних проваджень ведеться робота щодо вдосконалення відомчого нормативно-правового регулювання.

У цьому контексті та в порядку обговорення, нами пропонується передбачити ведення колекцій таких об'єктів:

- пристрої, використовувані для несанкціонованого знімання інформації;
- пристрої, призначені для несанкціонованого запуску двигунів транспортних засобів;
- пристрої, призначені для придушення радіо- та GSM-сигналів;
- механічні пристрої відпирання замків та механізмів;
- електронні пристрої відпирання замків та механізмів.

Також пропонуємо передбачити ведення обліку об'єктів комп'ютерно-технічних експертиз, для цільового призначення: встановлення фактів використання комп'ютерно-технічних засобів, а також радіотехнічних

засобів. В якості об'єктів зазначеного обліку пропонується виділити: пристрої, що використовуються для несанкціонованого знімання інформації; комп'ютерно-технічні та радіотехнічні пристрої, призначені для несанкціонованого запуску двигунів транспортних засобів; пристрої придушення радіо- та GSM-сигналів; технічні рішення. Формами ведення даного обліку пропонується: єдина інформаційна картка, котра включає в себе фотографії пристроїв, їх технічні характеристики, характеристики їх технічних рішень, натурні об'єкти.

Впровадження даних обліків дозволить проводити системний аналіз використання об'єктів комп'ютерно-технічних експертиз злочинцями, а в окремих випадках й ідентифікувати такі об'єкти за конструктивними та технологічними рішеннями та особливостям виготовлення.

Сьогодні правовідносини в процесі реєстрації транспортного засобу регулюються низкою нормативних документів. Зокрема, Постановою від 7 вересня 1998 р. № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів» ретельно описано процедуру огляду та перевірки транспортного засобу, а також кваліфікаційні вимоги до суб'єктів такого огляду. Зокрема, наголошено, що Установлення відповідності конструкції, перевірка за Єдиним державним реєстром транспортних засобів, автоматизованою базою даних про розшукувані транспортні засоби, банком даних Генерального секретаріату Інтерполу, перевірка відомостей про обмеження відчуження за Державним реєстром обтяжень рухомого майна та відомостей про документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, а також про реєстрацію місця

проживання за Єдиним державним демографічним реєстром, відомостей про особу за Єдиним реєстром боржників, дійсності довіреності за Єдиним реєстром довіреностей проводяться уповноваженими особами сервісного центру МВС.

Сучасне спеціальне автомобільне сервісне (діагностичне) обладнання при приєднанні його до діагностичного роз'єму майже будь-якого транспортного засобу – будь-якої моделі, будь-якого виробника – сьогодні дозволяє впродовж декількох секунд вивести інформацію не тільки на екран монітора, але й роздрукувати її на паперовому носії з вказівкою дати та часу проведеного дослідження. Зазначена процедура здатна значно підвищити показники з виявлення викрадених транспортних засобів. Отже, в такий спосіб необхідно перевіряти всі транспортні засоби, й не тільки в процесі їх реєстрації (або перереєстрації), але у випадку будь-яких обґрунтованих підстав, що виникають, адже процедура зміни оригінального VIN-коду транспортного засобу є коштовною і не є доступною для застосування всіма злочинними групами. Отож, відповідні нормативні приписи повинні містити вимоги щодо проведення візуального огляду транспортного засобу на предмет відповідності ідентифікаційного маркування з наданими документами на транспортний засіб, перевірки її справжності, а також звірка електронного VIN-коду транспортного засобу через його діагностичний роз'єм, у випадку його обов'язкової наявності відповідно до конструктивних особливостей транспортного засобу, що оглядається.